

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

Colofon

Jaarverslag 2019

© Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

Fred. Roeskestraat 103

1076 EE Amsterdam

T 088 730 5444

E lob@begraafplaats.nl

W www.begraafplaats.nl

Regiodag in Rotterdam IJsselmonde

inhoudsopgave

1	algemeen	2
1.1	leden	
1.2	in memoriam Henry Keizer	2
1.3	bestuur	3
1.4	bedrijfsbureau	3
2	kennis, advies en informatie	4
2.1	digitale vraagbaak	5
2.2	algemene ledenvergaderingen	5
2.3	regionale ledenbijeenkomsten	6
2.4	kwaliteitszorg	6
2.5	weekend van de begraafplaats	6
2.6	LOB-studiedag	7
2.7	vakblad	7
2.8	website	8
2.9	overige publicaties, pers en media	8
2.10	grafkostenonderzoek	8
3	belangenbehartiging en vertegenwoordiging	9
3.1	ombudsman	9
3.2	natuurbegraafplaatsen	9
3.3	tot slot	10

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

1. algemeen

Het afgelopen jaar 2019 was opnieuw een bewogen jaar voor de LOB. Op 5 oktober overleed Henry Keizer. Hij was van 2012 tot 2018 voorzitter van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen.

Het Weekend van de Begraafplaats stond dit jaar in het teken van *Een plek vol verhalen*. Ruim tachtig begraafplaatsen verspreid over Nederland organiseerden tal van activiteiten in het kader van het thema.

In november vond de studiedag Ecologisch groenbeheer plaats. Een succesvolle dag gezien de positieve reacties in de enquête die na afloop van deze dag werd gehouden. Op verzoek van tal van leden wordt deze studiedag in 2020 herhaald.

Ook de LOB-Regiodagen werden goed bezocht. De LOB was te gast op de begraafplaatsen in Wageningen, Katwijk, Rotterdam en Eext. De regiodag in Rotterdam IJsselmonde had een bijzonder karakter (Toekomst van de kerkelijke begraafplaats).

Naast deze activiteiten gaf het Bedrijfsbureau tal van beheerders en consumenten telefonisch en per e-mail antwoord op vragen. Ook werd de pers te woord gestaan. Consulents en bestuursleden waren betrokken bij verschillende overleggen op lokaal en landelijk niveau.

1.1 leden

Op 1 januari 2019 telde de LOB 578 leden. Aan het einde van het verslagjaar waren er 574 leden. Er kwamen 15 opzeggingen binnen (protestants-christelijk 1, rooms-katholiek 6 en gemeenten 8). Acht leden zegden hun lidmaatschap op door een fusie van gemeenten of kerkgenootschappen.

Er meldden zich negen nieuwe leden aan (protestants-christelijk 3, gemeenten 1 en bedrijven/stichtingen 5). Onder de bedrijven/stichtingen bevonden zich drie natuurbegraafplaatsen.

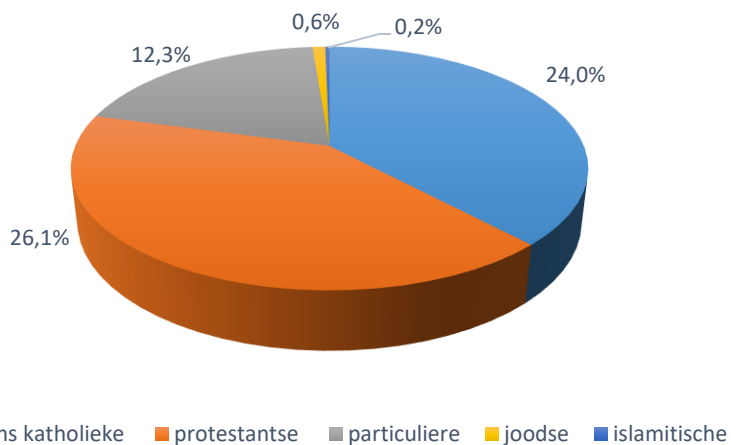
De verdeling van leden naar gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen is als volgt:

- 211 gemeentelijke (36,8 %)
- 363 bijzondere (63,2 %)

De bijzondere begraafplaatsen (363) kunnen worden verdeeld in:

- 138 rooms katholieke (24,9 %)
- 150 protestantse (25,6 %)
- 71 particuliere (10,9 %)
- 3 joodse (0,6 %)
- 1 islamitische (0,2%)

Verdeling bijzonder begraafplaatsen

1.2 In memoriam Henry Keizer

Op 5 oktober 2019 overleed na een kort ziekbed Henry Keizer. Hij was sinds 1998 bestuursvoorzitter van de Facultatieve Groep. Henry werd in 2012 gevraagd voorzitter te worden van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen. Nadat de Algemene Ledenvergadering hem had gekozen, heeft hij deze functie met verve vervuld. Hij leidde de vergaderingen met kennis van zaken, efficiëntie en

met een flinke dosis humor. In 2016 werd Henry Keizer door de ledenvergadering herbenoemd voor een tweede termijn.

Naar aanleiding van een onderzoek door het Openbaar Ministerie naar de wijze waarop Keizer in 2012 de Facultatieve Groep had overgenomen, legde hij het voorzitterschap van de vereniging neer totdat er duidelijkheid zou komen over het onderzoek van het OM.

Zover is het niet gekomen. Henry overleed op 5 oktober na een kort ziekbed. De LOB verliest in hem een rasbestuurder en een aimabel mens.

1.3 bestuur

naam	functie	sinds	einde termijn
Henry Keizer	voorzitter	2012	overleden 2019
Anja Vink	waarnemend voorzitter/secretaris	2014	2022
Jeroen van den Broek	penningmeester	2014	2022
Roel Stapper	bestuurslid	2014	2022
Mieke Verkuil	bestuurslid	2015	2023
Tonnie Homan	bestuurslid	2016	2020
Kees van Tilborg	bestuurslid	2017	2021
Frank L.G. Hamers	bestuurslid	2012	2020

Rooster van aan- en aftreden bestuursleden

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

Zowel het Dagelijks als het Algemeen Bestuur vergaderden gedurende het verslagjaar vier keer op de vergaderlocatie in Driebergen en op de nieuwe locatie ReeHorst te Ede. Tussentijds werd door het Dagelijks Bestuur vier keer telefonisch vergaderd met de medewerkers van het Bedrijfsbureau. Antropia Cultuur- en Congrescentrum in Driebergen was van 2014 tot 2019 de vaste vergaderlocatie. Vanaf najaar 2019 is de ReeHorst te Ede de nieuwe vergaderlocatie.

1.4 bedrijfsbureau

1.4.1 vertrek Iris van der Werff

In februari 2019 heeft managementassistente Iris van der Werff de LOB verlaten.

1.4.2 samenstelling bedrijfsbureau

Door het vertrek van Iris van der Werff zijn de werkzaamheden van de managementassistente tijdelijk verdeeld onder de twee consultants. De samenstelling van het bedrijfsbureau was gedurende het verslagjaar als volgt:

naam	functie	Aantal uren/week
Iris van der Werff	managementassistente	18 (tot februari)
Wim van Midwoud	consultant	32
Bartho Hendriksen	consultant	12

LOB Regiodag 4 juni, bezoek Joodse Begraafplaats in Katwijk aan den Rijn

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

2. kennis, advies en informatie

2.1 digitale vraagbaak

Er werden in 2019 in totaal 341 vragen (in 2018: 236) gesteld aan het Bedrijfsbureau, waarvan 281 vragen via de e-mail en 60 telefonisch binnenkwamen. Dit is een toename van 44% in een kalenderjaar.

Van de 281 vragen die per e-mail werden gesteld waren er 218 vragen van leden en 63 van particulieren. Deze vragen zijn binnen 24 uur beantwoord. De 60 vragen die telefonisch binnenkwamen zijn in alle gevallen direct afgehandeld.

De vragen van leden gingen over wet- en regelgeving, exploitatie en groen & cultuurtechniek. De meeste particulieren stelden vragen over grafrechten.

2.2 algemene ledenvergaderingen

In 2019 werden twee Algemene Ledenvergaderingen gehouden. De gemiddelde opkomst per bijeenkomst bedroeg vijftig leden. De voorjaarsvergadering vond plaats in *Antropia Cultuur- en Congrescentrum* in Driebergen, de najaarsvergadering in de *ReeHorst* in Ede. De *ReeHorst* is onze nieuwe locatie voor vergaderingen en studiedagen.

Tijdens de **voorjaarsvergadering in april** stonden de punten Aangepaste organisatie Bedrijfsbureau, Weekend van de Begraafplaats 2019, Jaarverslag 2018, Financiën (Jaarrekening 2018 en verslag Financiële Commissie) en het discussieonderwerp: 'Graf zonder Zorgen' over grafonderhoud voor nabestaanden? op de agenda.

Esther Molenwijk van *Circle Stone* hield na de ALV een presentatie 'Geef een steen een nieuw leven'. Circle Stone zet zich in om het waardevolle natuursteen van grafmonumenten te behouden voor volgende generaties. In de **najaarsvergadering in november** werd aandacht besteed aan het plotselinge overlijden van onze oud-voorzitter Henry Keizer. Op de agenda stonden voorts: de organisatie van het Bedrijfsbureau, de begroting 2020, de presentatie van het *Modelonderhoudscontract Graf zonder zorgen*, Weekend van de Begraafplaats 2020, de aftrap van de LOB Kwaliteitstoets 2.0 en het 25-jarig bestaan van de LOB in 2020.

Aftredend en herkiesbaar was Mieke Verkuyl, lid van het Algemeen Bestuur. Mieke Verkuyl werd unaniem door de aanwezige leden herbenoemd.

Het middagprogramma werd verzorgd door mr. Marliz Schellekens, ombudsman voor het uitvaartwezen van Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen (SKU). Zij gaf een toelichting op haar werk en behandelde enkele cases van voorkomende klachten.

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

2.3 regionale bijeenkomsten

Opening van de natuurbegraafplaats in Wageningen. Foto Sven Menschel

De regionale bijeenkomsten (Regiodagen) zijn een belangrijk platform voor onderlinge contacten en uitwisseling van kennis en informatie voor zowel beheerders en bestuurders van begraafplaatsen als medewerkers van het Bedrijfsbureau. In 2019 werden deze bijeenkomsten goed bezocht door de leden.

In het verslagjaar vonden vier regionale bijeenkomsten plaats:

- 4 april, Begraafplaats De Leeuwerenk in Wageningen
- 4 juni, Algemene Begraafplaats (Oude Begraafplaats) en Joodse Begraafplaats in Katwijk aan Zee
- 12 september, Begraafplaats Hervormde Gemeente in Rotterdam IJsselmonde
- 10 oktober, Natuurbegraafplaats Hillig Meer in Eext

De regionale bijeenkomst in Rotterdam IJsselmonde had een bijzonder programma. Het thema van deze dag was: De toekomst van de kerkelijke begraafplaats.

Vast programmaonderdeel op deze dagen is 'mededelingen van en vragen aan de LOB-consulent'. Daarnaast staat het onderwerp *Kwaliteit op begraafplaatsen* tijdens elke bijeenkomst op de agenda. Het middagprogramma bestaat uit een rondwandeling over de begraafplaats. De dag wordt afgesloten met een netwerkbijeenkomst.

2.4 kwaliteitszorg

Een van de speerpunten van de LOB in het Beleidsplan 2019-2022 is kwaliteitsbevordering op begraafplaatsen. Enkele jaren geleden werd een enquête verzonden aan de leden ter toetsing van de kwaliteit, waarop toen ongeveer de helft van de leden heeft gereageerd.

2.4.1 Kwaliteitstoets 2.0

Een *Klankbordgroep* van begraafplaatsbeheerders en het bestuur heeft zich in 2019 gebogen over de inhoud van de Kwaliteitstoets 2.0. Tijdens de ALV van november vond de aftrap plaats van de Kwaliteitstoets 2.0. Op deze dag werd de vragenlijst met 28 vragen naar de LOB-leden verstuurd. De resultaten van de Kwaliteitstoets 2.0 worden begin 2020 verwacht.

2.5 Weekend van de Begraafplaats

In 2019 werd het Weekend van de Begraafplaats gehouden van 24 tot en met 26 mei. Het thema voor dit jaar was *Een plek vol verhalen*.

Het Weekend is een initiatief van de *Association of Significant Cemeteries in Europe* (ASCE) en wordt in Nederland gefaciliteerd door de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB), stichting Terebinth en de Branche Vereniging Ondernemers Begraafplaatsen (BVOB). Doel van het Weekend is om positieve aandacht te genereren voor begraven en begraafplaatsen.

In 2019 namen 74 (2018: 71) organisaties met 81 (2018: 90) begraafplaatsen deel aan het Weekend. Tegenwoordig organiseren zij 190 activiteiten (2018:

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

295) die 4700 (2018: 5400) bezoekers trokken.

Ter gelegenheid van het Weekend verscheen de brochure *Een plek vol verhalen* met achtergrondinformatie over het thema en begraven. In het kader van het Weekend werd ook een verhalenwedstrijd uitgeschreven. De winnende verhalen werden in het augustusnummer van De Begraafplaats gepubliceerd.

In 2019 vonden de eerste bijeenkomsten plaats waarin het Weekend van de Begraafplaats 2019 werd geëvalueerd en de opzet voor 2020 werd besproken.

2.6 LOB-studiedag

Op 14 november organiseerde de LOB een studiedag over Ecologisch groenbeheer. De dag werd gehouden in het congrescentrum ReeHorst in Ede.

Voor deze dag waren vijf sprekers uitgenodigd die ieder vanuit hun eigen vakgebied spraken over een aspect van ecologisch

groenbeheer/biodiversiteit.

- Ada Wille: Biodiversiteit in ontwerp, inrichting en beheer
- Eddy Schabbink/Gerhard Guliker: Welkom in de wereld van biodiversiteit
- Wim van Midwoud: De natuur de baas
- Bert Pierik: De groene revolutie op Bergklooster

De dag werd voorgezeten door Roel Stapper.

Ruim tachtig beheerders en beleidsmakers namen deel aan deze studiedag.

De deelnemers waren positief over deze dag en waardeerden de studiedag met een totaalscore van 8,5.

2.7 vakblad

Het vakblad **De Begraafplaats** is tezamen met de website (www.begraafplaats.nl) het belangrijkste medium van de LOB. Het blad wordt uitgegeven door de LOB, maar heeft een onafhankelijke redactie.

De inhoud bestaat voor een groot deel uit nieuwsberichten, achtergrondinformatie, profielen van begraafplaatsen, interviews, columns en de veelgelezen juridische vraagbaak. De *LOB-nieuwspagina's* besteden aandacht aan de zaken waarmee bestuur en bedrijfsbureau bezig zijn.

De redactie van De Begraafplaats bestond tot medio 2019 uit: Anja Krabben (hoofdredacteur), Pauline Prior, Anja Vink en Wim van Midwoud. Vanaf medio 2019: Anja Krabben, Anja Vink, Wim van Midwoud, Astrid Oranje en Tanja Medema.

De advertentie-inkomsten waren in 2019 4% minder dan in 2018.

Naast vier reguliere nummers verschenen er in 2019 ook twee themanummers: *Het (dode) dier en wij* (april 2019) en *Ecologisch groenbeheer* (oktober 2019). In 2019 werd overlegd met de redactie en de vormgever over de restyling van De Begraafplaats in 2020.

Het blad wordt verstuurd naar de leden van de LOB, relaties en abonnees. De oplage bedraagt 1850 exemplaren.

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

2.8 website

In 2017 werd de vernieuwde website van de LOB (www.begraafplaats.nl) gelanceerd. Op deze site beschikken de leden over een eigen pagina waarop adresgegevens en informatie over de begraafplaats (soorten graven en grafkosten) te vinden zijn. Bij ruim achthonderd begraafplaatsen staan minimaal de grafkosten ingevuld. Dat is de helft van de tot nu toe geregistreerde begraafplaatsen op de site.

De website heeft een afgeschermd deel waar LOB-leden met een wachtwoord het LOB-nieuws, de Vraag & Antwoord-rubriek, agenda, dossiers etc. kunnen raadplegen.

Op social media is de LOB actief op Facebook (www.facebook.com/BegraafplaatsLOB).

2.9 overige publicaties, pers en media

In 2019 stond de LOB diverse media te woord over actuele onderwerpen, ontwikkelingen en nieuwsitems op het gebied van begraafplaatsen. In veel gevallen wordt de LOB als brancheorganisatie gevraagd hierop commentaar te leveren.

De landelijke radio toonde veel belangstelling voor *Een plek vol verhalen*, het thema van het Weekend van de Begraafplaats 2019.

In 2019 zijn 188 (2018: 73) exemplaren van de onderstaande **LOB-publicaties** verkocht:

titel	2019	2018
Grafadministratie	35	9
Opgraven en Ruimen	29	36
Kostendekkend begraven	9	0
Islamitisch begraven	3	1
Begraven en Begraafplaatsen	14	9
Arbo handleiding	85	12
De Begraafplaats als cultuurbezit (digitaal)	13	6
188	188	73

2.10 grafkostenonderzoek

In 2013 heeft de LOB besloten niet langer een eigen grafkostenonderzoek uit te voeren. Met ingang van 2017 kunnen leden via de website hun begraafplaats(en) met de bijbehorende faciliteiten, soorten en typen graven online plaatsen inclusief de vanaf-prijzen van de diverse grafsoorten. Op basis van de gegevens kan het bedrijfsbureau een analyse opstellen van de grafkosten zoals die gehanteerd worden door de leden.

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

3. belangenbehartiging en vertegenwoordiging

In 2019 is **Platform Uitvaartzorg** opgericht. Binnen dit platform vindt structureel branchebreed overleg plaats. Voorzitter is Heide van Haastert (BGNU). Binnen deze groep zijn vertegenwoordigd: BGNU, Brana, BVOB, LOB, LVC, Nardus, Vesalius, NIT, VMG, VVAT en KPU (Keurmerk Persoonlijke Uitvaart). Vooralsnog is er vier keer per jaar een overleg gepland.

Daarnaast heeft de LOB ook regelmatig contact met stichting Terebinth en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Ook is er regelmatig overleg met de aanbieders van opleidingen: *Van Oort & Ros*, *Groeipunt* (Zoncollege) en *IPC Groene Ruimte*.

In het kader van de actualisatie van de *Wet op de lijkbezorging* vinden er gesprekken plaats met vertegenwoordigers van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De LOB is ook vertegenwoordigd in het **Platform Funerair Erfgoed**. Het platform is bedoeld voor iedereen die beroepsmatig of als vrijwilliger te maken heeft met funerair erfgoed. De bijeenkomsten (tweemaal per jaar) zijn bedoeld om de bekendheid van funerair erfgoed te vergroten en de laatste ontwikkelingen en kennis ervan te delen.

3.1 ombudsman

De LOB is aangesloten bij *Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen* (SKU, www.ombudsmanuitvaartwezen.nl). Deze onafhankelijke stichting behandelt klachten van consumenten over een uitvaart en doet daarover bindende uitspraken. Mevrouw mr. M.E.T. Schellekens bekleedt sinds 1 januari 2015 de

functie van Ombudsman Uitvaartwezen.

In 2019 heeft de SKU 13 klachten (2018: 13 klachten) behandeld waarvan 2 klachten over begraafplaatsen die aangesloten zijn bij de LOB.

3.2 natuurbegraafplaatsen

Natuurbegraafplaatsen zijn nieuwswaardig. In de media werd vooral geschreven over de plannen voor de aanleg van een nieuwe natuurbegraafplaats.

Vijftien natuurbegraafplaatsen hebben zich verenigd in de *Branchevereniging Natuurbegraafplaatsen Nederland* (Brana, www.brana.nu). Een van de zeven toetredingscriteria is dat de natuurbegraafplaats aangesloten is bij de LOB.

Eind 2019 telde Nederland 23 natuurbegraafplaatsen. Daarnaast zijn er diverse initiatieven voor de aanleg van nieuwe natuurbegraafplaatsen. Het aantal natuurbegraafplaatsen maakt 0,4% uit van het totale aantal begraafplaatsen in Nederland. Het aantal begravingen op natuurbegraafplaatsen verdubbelt zich per twee jaar.

Natuurbegraafplaats Hillig Meer

Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen

jaarverslag 2019

3.3 tot slot

De website (www.begraafplaats.nl) speelt een belangrijke rol in de voorlichting naar de consument over begraven in het algemeen en begraafplaatsen in het bijzonder. Gezien de vele vragen die bij het Bedrijfsbureau binnenkomen, weten steeds meer consumenten de weg te vinden naar de site.

Het besloten deel van de website (www.begraafplaats.nl/home-leden) geeft toegang tot nieuwsberichten, LOB-agenda, dossiers (werkprocessen, voorbeeldbrieven, vergaderdocumenten, wet- en regelgeving en modelverordening of reglement) en de rubriek Vraag en Antwoord.

Beheerders kunnen door het invullen van hun eigen pagina hun begraafplaats(en) en faciliteiten zichtbaar maken voor een groot publiek. Deze pagina's beschikken over een eigen webadres (url) die gebruikt kan worden in de PR en communicatie.

Kwaliteitstoets als barometer van de kwaliteitszorg op begraafplaatsen.

Aan de hand van de *Kwaliteitstoets 2.0* kunnen de LOB-leden controleren hoe hun begraafplaats ervoor staat als het gaat om de kwaliteit van de dienstverlening. En wat de eventuele aandachtspunten ter verbetering van de kwaliteitszorg zijn. Met de uitslag van de toets heeft de LOB een indicatie welke punten bij haar leden extra aandacht verdienen. Hierop kan door middel van

bijvoorbeeld studiedagen, cursussen of consulten worden ingespeeld.

Het Weekend van de Begraafplaats wordt voortgezet in 2020. De LOB zal zich meer richten op de landelijke publiciteit.

In het Jaarverslag 2020 geeft ieder bestuurslid een kort verslag van zijn of haar speerpunten in het verslagjaar.

In 2020 viert de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen haar 25-jarig bestaan.